

Heemkakek, juni 2005

Niet alle Aduarders wonen in Aduard

Volgens het telefoonboek en de gemeentelijke administratie wonen alle mensen binnen de bebouwde kom van het dorp Aduard in Aduard. Dit geldt ook voor een groot landelijk gebied daarbuiten. Dat is leuk en gemakkelijk voor de KPN en de gemeente, maar het klopt niet. De bewoners aan de noordkant van de Albert Harkemaweg wonen officieel allemaal in Fransum (dus ook degenen die Wierum als straatnaam hebben: die naamgeving is fout). Alle huizen ten oosten van de Wildbaan en ten zuiden van de Albert Harkemaweg liggen in Wierum. En alles wat ten westen van de Sietse Veldstraweg en de Kleiweg ligt en ten noorden van een dichtgeslibde waterloop onder de boerderij Zuiderham, heeft als plaatsnaam Den Ham. Alles beneden die lijn en ten ongeveer ten zuiden van de Friesestraatweg is Hooge- en Lagemeeden.

Dit komt omdat deze gebiedsdelen nog oude kerspels zijn waarin de provincie Groningen was verdeeld in de Middeleeuwen. De provincie was verdeeld onder de bisdommen, Münster, Utrecht en Osnabrück. Het bisdom Münster was opgedeeld in zes decanaten: Leens, Humsterland, Baflo, Usquert, Loppersum en Farmsum. Het decanaat Humsterland kende de volgende kerspelen (kerkelijke gemeenten): Saaksum, Oldehove, Niehove, Sebaldeburen, Grijskerk, Visvliet, Lutjegast, Oldekerk, Noordhorn, Den Ham, 'Aduard', Hooge- en Lagemeeden, Zuidhorn, Faan, Niekerk, Grootegast, Doezum, Lukaswolde, Noordwijk, Opende, Marum, Nuis, Niebert, Tolbert, Midwolde, Zevenhuizen, Lettelbert en Oostwold. Eigenlijk hoort Aduard hier niet bij, want dat was geen kerspel, maar het corpusland van het klooster waar geen parochiekerk was. Het klooster hoorde niet bij de zogenaamde seculiere clerus (de kerkelijke structuur van paus tot pastoor), maar bij de reguliere clerus (de kloosterorden). De grenzen van de kerspelen werden bepaald door natuurlijke barrières, zoals waterlopen en kunstmatige zoals wegen en dijken. Fransum, Wierum, Dorkwerd, Hoogkerk, Leegkerk en Wierum hoorden bij het decanaat Baflo.

Deze informatie komt van de samensteller van de Historische Atlas van de Provincie Groningen: B.W. Siemens. Dit is een zeldzame atlas, waarin naast de kerspel- en decanaatsgrenzen ook de jurisdictiegrenzen en de grenzen van zijlvestenijen zijn getekend en beschreven. De atlas is vooral bekend vanwege de reconstructie van het grondbezit van de kloosters in onze provincie.